

O'ZBEKISTONDA MILLIY MAKTAB MUOMMOSI BOSQICHLARI VA UNING ZAMONAVIY YECHIMLARI

Namangan Davlat Pedagogika Instituti, Pedagogika fakulteti,

Pedagogika yo'nalishi, 1-kurs PED-AU-25

Guruh talabasi: Abidaliyev Ramziddin Avazjon o'g'li

Ilmiy rahbar: Kamolova Azimaxon Odiljon qizi

Annotatsiya: Ushbu gamma maqolada O'zbekistonda milliy maktab tizimining bugungi holati, uning rivojlanish jarayonida yuzaga kelayotgan muammolar hamda ularni bartaraf etish yo'llari tahlil qilinadi. Maqolada milliy ta'lim mazmunining shakllanishi, ona tilida ta'lim sifati, milliy qadriyatlarning o'quv jarayoniga integratsiyasi, o'qituvchilarning kasbiy tayyorgarligi va zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish masalalariga alohida e'tibor qaratiladi. Tadqiqot natijalari milliy maktablarni rivojlantirish va ta'lim sifatini oshirishga xizmat qiladi.

Annotation: Arising in its development process, and possible solutions. Special attention is paid to the formation of national educational content, the quality of mother-tongue instruction, integration of national values into the learning process, teacher professional competence, and the use of modern pedagogical This gamma article analyzes the current state of the national school system in Uzbekistan, the problems technologies. The findings aim to contribute to improving the quality and effectiveness of national education.

Аннотация: В данной гамма-статье анализируется современное состояние национальной школьной системы Узбекистана, проблемы, возникающие в процессе её развития, а также пути их решения. Особое внимание уделяется формированию национального содержания образования, качеству обучения на родном языке, интеграции национальных ценностей в учебный процесс, профессиональной подготовке педагогов и использованию современных педагогических технологий. Результаты исследования направлены на повышение качества национального образования.

Kalit so'zlar: Milliy maktab, ta'lim tizimi, milliy qadriyatlar tarbiya, zamonaviy ta'lim, pedagogik tehnologiyalar, ta'lim sifati, o'qituvchi malakasi, yosh avlod, ma'naviy tarbiya.

KIRISH: O'zbekiston Respublikasida ta'lim tizimi davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Ayniqsa, milliy maktab masalasi jamiyatning ma'naviy, madaniy va intellektual rivojlanishida muhim o'rin tutadi. Milliy maktab nafaqat bilim berish muassasasi, balki yosh avlodni milliy qadriyatlar, an'analar va umuminsoniy g'oyalar ruhida tarbiyalovchi muhim ijtimoiy institutdir. Shu bois, milliy

maktab tizimida mavjud muammolarni aniqlash va ularni bartaraf etish dolzarb vazifa hisoblanadi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA

Milliy maktab — bu ta'lim muassasasi bo'lib, unda o'quv-tarbiya jarayoni xalqning milliy qadriyatlari, urf-odatlar, an'analari, tili va madaniyati asosida tashkil etiladi. Milliy maktabning asosiy vazifasi — milliy o'zlikni anglagan, ma'naviy yetuk va zamonaviy bilimlarga ega shaxsni tarbiyalashdan iborat.

O'zbekistonda milliy maktab g'oyasi ayniqsa mustaqillikdan keyin keng rivojlandi. Davlat ta'lim siyosatida:

1. ona tilining mavqei oshirildi;
2. milliy tarix va madaniyat fanlari qayta ko'rib chiqildi;
3. ta'lim mazmuni milliy ruh bilan boyitildi.

Shu bilan birga, milliy maktabni rivojlantirish jarayonida ayrim muammolar ham yuzaga chiqdi.

Milliy maktabdagi asosiy muammolar:

3.1. Ta'lim mazmuni muammosi ba'zi hollarda o'quv dasturlarida milliylik yetarli darajada aks etmaydi

fanlar nazariyaga haddan ortiq yo'naltirilgan hayotiy va amaliy bilimlar kam uchraydi.

3.2. O'qituvchilar malakasi

Milliy maktabda ishlovchi pedagog:

1. milliy qadriyatlarni chuqur bilishi;
 2. zamonaviy pedagogik texnologiyalarni qo'llay olishi;
- tarbiyaviy ishlarni samarali olib borishi kerak.

Ammo barcha o'qituvchilar ham bu talablarga to'liq javob bera olmaydi

3.3. Tarbiya masalasi

Globalizatsiya ta'siri ostida:

yoshlar orasida begona madaniyatga taqlid kuchaymoqda;

milliy qadriyatlarga e'tibor susaymoqda.

Bu holat milliy maktab oldiga tarbiya masalasida katta mas'uliyat yuklaydi.

Moddiy-texnik baza:

Qishloq joylardagi ayrim maktablarda zamonaviy texnika yetishmaydi

raqamli ta'lim imkoniyatlari cheklangan. Bu esa ta'lim sifati va samaradorligiga salbiy ta'sir ko'rsatadi

Milliy maktabni rivojlantirish yo'llari:

Milliy maktab muammolarini hal etish uchun:

1. ta'lim mazmunini milliy va zamonaviy ruhda yangilash
2. o'qituvchilar malakasini muntazam oshirish
3. tarbiya va ta'limni uzviy bog'lash

raqamli va innovatsion texnologiyalarni joriy etish; *oila, maktab va jamiyat hamkorligini kuchaytirish zarur*

NATIJALAR

Milliy maktabning jamiyatdagi ahamiyati jamiyatning ma'naviy tayanchi millat kelajagini belgilovchi muhim ijtimoiy institut barkamol avlodni tarbiyalashning asosiy omilidir.

Milliy maktab yosh avlodni nafaqat zamonaviy bilim va ko'nikmalar bilan qurollantirishi, balki ularni milliy qadriyatlar, asosida tarbiyalashda quydagi tarixi bosqichlarni qamrab olgan.

O'zbekiston milliy maktabining tarixiy bosqichlari

Qadimgi va o'rta asrlar davri (VII–XIX asr boshlarigacha)

Bu davrda ta'lim asosan maktab va madrasalar orqali olib borilgan. Boshlang'ich maktablarda o'qish, yozish, hisob, Qur'on va axloqiy tarbiya o'rgatilgan. Madrasalarda esa diniy fanlar bilan bir qatorda matematika, astronomiya, tibbiyot, falsafa kabi dunyoviy fanlar ham o'qitilgan. Ta'lim milliy an'ana va islomiy qadriyatlarga asoslangan bo'lib, ustoz-shogird an'anasi muhim o'rin egallagan.

Jadidchilik davri (XIX asr oxiri – XX asr boshlarida)

Milliy maktab tarixida tub burilish davri hisoblanadi. Jadidlar (Mahmudxo'ja Behbudiy, Abdulla Avloniy, Munavvarqori Abdurashidxonov va boshqalar) "usuli jadid" maktablarini tashkil etib, ta'limga yangi o'qitish metodlari, darsliklar va fanlarni joriy etdilar. Bu maktablarda ona tili, geografiya, tarix, tabiiy fanlar o'qitila boshlandi. Milliy ong, vatanparvarlik va ma'rifatparvarlik g'oyalari keng targ'ib qilindi.

Sovet davri (1920–1991-yillar)

Bu davrda ta'lim tizimi markazlashgan holda boshqarildi. Savodsizlikni tugatish, umumiy majburiy ta'limni joriy etish muhim yutuq bo'ldi. Biroq milliy maktab mazmuni mafkuraviy nazorat ostida bo'lib, milliy qadriyatlar, din va tarix biryoqlama talqin qilindi. O'qitish asosan rus tilida yoki rus ta'lim modeli asosida olib borildi.

Mustaqillikning dastlabki yillari (1991–2000-yillar)

O'zbekiston mustaqillikka erishgach, milliy maktabni tiklash va rivojlantirishga katta e'tibor qaratildi. "Ta'lim to'g'risida"gi Qonun va "Kadrlar tayyorlash milliy dasturi" qabul qilinib, milliy ta'lim tizimining huquqiy asoslari yaratildi. Ona tili va milliy tarixga e'tibor kuchaydi.

Zamonaviy islohotlar davri (2000-yildan hozirgacha)

Bu bosqichda ta'lim sifatini oshirish, raqamli texnologiyalarni joriy etish, xalqaro tajribani milliy qadriyatlar bilan uyg'unlashtirish ustuvor vazifaga aylandi. Prezident maktablari, ixtisoslashtirilgan maktablar tashkil etildi, o'quv dasturlari yangilandi. Shu bilan birga, milliy maktab oldida globallashtirish sharoitida milliy o'zlikni saqlash masalasi dolzarb bo'lib qolmoqda.

Xulosa: O‘zbekistonda milliy maktab muammosi — bu faqat ta’lim masalasi emas, balki millat kelajagi bilan bog‘liq muhim masaladir. Milliy va zamonaviy ta’lim uyg‘unlashgan taqdirdagina, raqobatbardosh va ma’naviy yetuk yosh avlodni tarbiyalash mumkin bo‘ladi.

Milliy maktab muammolarini bartaraf etishda o‘qituvchining roli alohida ahamiyatga ega. Zamonaviy milliy maktab pedagogi nafaqat o‘z fanini mukammal bilishi, balki milliy qadriyatlarni anglagan, pedagogik mahoratga ega va innovatsion yondashuvlardan foydalana oladigan mutaxassis bo‘lishi zarur. Shu sababli o‘qituvchilar malakasini oshirish, ularni zamonaviy pedagogik texnologiyalar bilan qurollantirish milliy maktab rivojining muhim omili hisoblanadi. O‘zbekistonda milliy maktab muammosini hal etish faqat ta’lim tizimi zimmasidagi vazifa emas. Bu jarayonda oila, mahalla va jamiyatning hamkorligi muhim ahamiyat kasb etadi. Faqatgina uzviy hamkorlik asosidagina milliy va zamonaviy ta’lim uyg‘unligini ta’minlash, barkamol va raqobatbardosh avlodni tarbiyalash mumkin bo‘ladi. Demak, milliy maktabni rivojlantirish — bu kelajak avlodga, millat ravnaqiga va davlat taraqqiyotiga qaratilgan uzoq muddatli va strategik vazifasini bajaradi.

FOYDALANGAN ADABIYOTLAR:

1. Tursunova M. Current State of the National Education System of the Republic of Uzbekistan – bu maqola O‘zbekiston ta’lim tizimining hozirgi holati, sifat va samaradorlik masalalarini yoritadi.
2. <https://interonconf.org>
3. Teshaboyeva N. Z. & Qurbonnazarova S. F. Education System of the Republic of Uzbekistan: Reforms and Types of Educational Institutions – ta’lim tizimi tuzilishi va islohotlar haqida maqola.
4. Khakimov N. Kh., Kadyrov N. N., Sadikov A. K. School Education: Experience of Uzbekistan in a New Stage of Development – maktab ta’limining zamonaviy bosqichi va islohotlar.
5. <https://doi.org/10.5281/zenodo.14888323>
6. Saidbek Dilmurod O‘G‘Li Aliqulov, & A.O.Kamolova (2025). Talabalar salomatligini saqlashda pedagogik faoliyatning ahamiyati. Science and Education, 6 (2), 313-319.
7. Kamolova, A. (2024). KASBIY KASALIKLARNI OLDINI OLISHDA VA OLIY TA’LIM MUASSASASI TALABALARINING SALOMATLIK MADANIYATINI SHAKLLANTIRISH. " ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ АКМЕОЛОГИЯ" международный научно-методический журнал, 16(8).
8. Azimaxon, K. (2025). The Role of Pedagogical Techniques in Preventing Diseases That Arise Among Students During Professional Activities. Nvpubhouse Library for European International Journal of Pedagogics, 5(07), 57-59.

9. Rustamova, G. Z. X. Q., & Kamolova, A. O. Q. (2025). Nosog 'lom oila muhitida voyaga yetayotgan bolalarda ijtimoiy adaptatsiya muammosining psixologik xususiyati. *Science and Education*, 6(2), 301-305.

